

COMEMORARE SIMION MEHEDIŢI

Sâmbătă **14 decembrie 2012** s-au împlinit 57 de ani de la plecarea la cele veşnice a savantului Simion Mehedinţi.

De ani buni, această zi a fost comemorată, fie la Soveja, fie la Bucureşti, la Institutul de Geografie care se află în casa lui Simion Mehedinţi, donată de savant încă din timpul vieţii.

Anul acesta, comemorarea şi omagierea savantului a fost pregătită cu minuţiozitate şi cu grijă, pe măsura celui pe care noi l-am numit „**Spiritul tutelar al Vrancei**”.

Comemorarea s-a desfăşurat în Biserica Mănăstirii lui Matei Basarab (cu aprobarea şi binecuvântarea Înalt Preasfinţitului Părinte, Arhiepiscop Ciprian al Arhiepiscopiei Buzăului şi Vrancei) şi la mormântul savantului, fiind organizată de: **Asociaţia Femeilor Ortodoxe din Arhiepiscopia Buzăului şi Vrancei; Asociaţia Personalului Didactic „Simion Mehedinţi”, Focşani - România; Societatea de Geografie, Filiala Vrancea; Platforma civică apolitică „Împreună”; Fundaţia Cultural-Ştiinţifică „Simion Mehedinţi-Mioriţa”, Soveja; Şcoala Gimnazială „Simion Mehedinţi”, Soveja; Asociaţia Elevilor din Judeţul Vrancea.**

Slujba de pomenire a fost oficiată de către delegatul Înalt Preasfinţitului Părinte Arhiepiscop Ciprian, în persoana părintelui consilier **Ioan Vuţă**, într-un sobor de preoţi compus din: pr. prof. univ. dr. **Gheorghe Holbea**, pr. protopop **Cristinel Popa**, pr. paroh **Gheorghe Nechifor**, pr. **Aurel Rusu** din Soveja precum şi de alţi preoţi din satele învecinate.

După slujba de pomenire, a urmat o suită de colinde susţinută de elevii **Şcolii Gimnaziale „Simion Mehedinţi”** din Soveja şi de membrii **Ansamblului de Căntece şi Jocuri Populare „Nunta Sovejană”**, precum şi 3 comunicări ştiinţifice:

1). „**Un neam, un suflet**”, concepţia lui Simion Mehedinţi despre neam – Av. **Ana-Corina SĂCRIERU**;

2). **Simion Mehedinţi, reformator al şcolii româneşti** – Conf. dr. **Costică NEAGU**;

3). „**Satul, unitatea de măsură a vieţii neamului**” în concepţia lui Simion Mehedinţi – Pr.-prof. univ. dr. **Gheorghe HOLBEA**, Fac. de Teologie, Bucureşti.

* * *

SIMION MEHEDIŢI, REFORMATOR AL ŞCOLII ROMÂNEŞTI

**„Şcoala este unitatea de măsură
a valorii relative a statelor şi popoarelor”.**

Simion Mehedinţi este cunoscut mai mult ca **geograf**, creatorul geografiei române moderne, dar adevărata lui vocaţie este cea de **educator**: 38 de ani de profesură, autor de manuale şcolare (cărţi didactice) şi cursuri universitare, ministru al instrucţiunii şi cultelor, legiuitor al şcolii, pedagog - autor al unei importante lucrări pedagogice bazată pe filozofia muncii: „**Altă creştere. Şcoala muncii**” – ediţia I, 1919 (7 ediţii antume şi 4 ediţii postume, ultima în 2019, la centenarul primei ediţii).

Savant de renume european, Mehedinţi a fost cea mai prodigioasă personalitate a culturii româneşti din prima jumătate a secolului trecut. A fost în acelaşi timp o personalitate polivalentă, acoperind, după propria mărturie, următoarele domenii: ştiinţă, literatură, educaţie, critică, politică, polemică. „**Synopsis**”, ediţia I, Ed. Terra, Focşani, 2002.

La 151 de ani de la naştere şi la 57 de ani de la plecarea la cele veşnice (14 dec. 2019), Asociaţia Personalului Didactic „Simion Mehedinţi”, Focşani – România, aduce un fierbinte omagiu „Fagului” de la Soveja, iar ca răspuns la toate atacurile simptomatice asupra şcolii -, unele drepte, alte nedrepte -, încercăm să căutăm leacuri în reforma şcolii, pe care Mehedinţi a propus-o societăţii româneşti prin legile promovate în Parlament în vara anului 1918.

Plecând de la aforismul enunţat la începutul articolului, Mehedinţi mai spunea o vorbă: „**Întotdeauna, după marile nenorociri, oamenii şi-au adus aminte de şcoală...**”, adică dacă ceva nu merge bine, şcoala este de vină, dar... niciodată nu ne aducem aminte de şcoală **înainte**, de ce?, pentru

că nu ne duce capul, pentru că avem nevoie de un cal de bătaie sau pentru că laudele trebuie să le primească alții, iar numai cei care stau la temelia educației, adică **școala, familia, comunitatea locală**.

În perioada 19 martie – nov. 1918, Simion Mehedinți a îndeplinit funcția de Ministru al Instrucțiunii și Cultelor. Deși acel guvern a fost unul de sacrificiu (țara era ruptă în două, armele tăceau în urma unui armistițiu, ministerul instrucțiunii funcționa în două locații – București și Iași), Mehedinți reușește să treacă prin Parlament, în unanimitate, legile prin care propunea o reformă articulată a școlii românești din mediul rural: *Lege pentru școlile pregătitoare și Lege pentru eforiile școlare*.

În fapt, legiuitorul își propunea să rezolve două probleme vitale ale învățământului din timpul său:

a). starea foarte înapoiată a învățământului rural, mult mai precar decât învățământul urban, doar 4 clase primare. Acea situație a generat, la noi, analfabetismul proverbial, ocară pe care ne-au aruncat-o nemții în obraz, 1917 - „țară de analfabeți!”. Pentru ieșirea din impasul în care se afla statul român, ministrul Mehedinți propunea o rețea de **școli pregătitoare** la sate, echivalente cu gimnaziul rural, legiferat abia în anul 1949.

b). dezastrul economic dezastruos, generat de Primul Război, care l-au determinat pe ministru să caute soluții alternative „*Nu poate statul ce poate satul*”, propunând **eforiile școlare**, ca soluție alternativă pentru **finanțare, descentralizare** și pentru **autonomia școlii**.

Iată ce nota Mehedinți în 3 martie 1918, proaspăt ministru al instrucției: „*Azi mă voi duce la Prințul Carol. Ieri a fost sărbătoare, azi începe grija și munca. Ați binevoit a-mi făgădui sprijinul Alteței Voastre pentru o operă pe care Alteța Voastră știe bine că n-o leg de persoana mea. Personal nu pun niciun preț pe titlul de ministru, fiindcă au ajuns în țara noastră la minister și oameni de o calitate nu numai inferioară, ci de-a dreptul periculoasă pentru interesele țării. Profesoratul de la Universitate și Academia îmi sunt de ajuns.*”

Tot ceea ce aflase despre neajunsurile școlii românești încă de când era elev prin diversele școli de unde a primit lumina cărții (Soveja, Vidra, Roman, Focșani, București) sau student la Seminarul Superior Pedagogic, apoi pe la școlile înalte din străinătate, a căpătat un contur clar în mintea lui Mehedinți – **munca, panaceu universal** –, iar acum când s-a ivit momentul prielnic, trebuia legată numaidecât, școala de muncă – **școala muncii**.

În drumurile sale de la Iași la București și invers, unde Ministerul Instrucțiunii și Cultelor avea cele două sedii, inspectează școli și licee, promovează neobosit Reforma învățământului pe care o va propune Parlamentului în iulie-august 1918.

În luna aprilie 1918, înainte de Paști, după o îndelungată inspecție prin școli și licee din județele Iași și Vaslui, inspecție în care pe primul loc tronează „**școala muncii**”, ministrul școlii propune un „**tip de inspecție**” prin care își anunță viitoarea reformă:

- „1). **Școala**: curățenie;
- 2). **Arhiva**: ordine..., numărul absenților;
- 3). **Casa învățătorului**...;
- 4). **Biblioteca învățătorului**...: a). câte cărți a citit mai cu interes?; b). a scris ceva?;
- 5). **Curtea** [învățătorului n. e.]: numărul copiilor, are *pășări*, are *vite etc.*?;
- 6). **Are pepinieră?**;
- 7). **Casele elevilor**: a). care este elevul pe care l-a ridicat mai mult?; b). a învățat să altoiască?; c). a crescut vreo *pasăre*, ori o *vită*, ori un *pom* care să slujească satului”.

La întoarcere, am găsit dăscălimea adunată la prefect, căci liceul e spital. Era și părintele Chirică din Ploiești. I-am pus la curent cu gândurile mele despre reformă [legile învățământului].” (7 apr. 1918 – S. Mehedinți, *Caiete*, vol. I, Ed. Terra, Focșani, 2012)

Iată, după propriile mărturii, care erau școlile pregătitoare pe care le propunea Mehedinți prin **Legea pentru școlile pregătitoare**:

„**Sire**,

Pornind de la înalta apreciere a Maiestății Voastre asupra sistemului de educație cuprins în lucrarea **Altă creștere. Școala muncii**, autorul ei împreună cu seamă de profesori devotați învățământului, sunt gata să părăsească orașul, pentru a realiza în faptă, această **creștere** a tineretului, întemeiată pe muncă.

Într-un sat, de pildă, Periș, unde ar avea și o bucată de pământ și oarecari clădiri, profesorii sunt gata a se așeza pentru a organiza:

- 1). O școală primară cu adaosul de practică agricolă;
- 2). O școală secundară – meserie și agricultură – vor fi variante ale acestei școli;
- 3). O școală pentru pregătirea învățătorilor;
- 4). O școală pentru pregătirea preoților de sat;
- 5). În sfârșit, o școală unde să fie crescuți viitorii profesori ai școlilor normale.

După cum regele Carol I a creat la Fundația Carol, o bibliotecă pe care se reazemă studiile tineretului universitar, astfel s-ar putea crea în satul sus pomenit, o instituție școlară prin care să se dea țăranilor tot ce le trebuie pentru a se ridica până la cea mai înaltă treaptă de pregătire potrivită cu o țară agricolă ca a noastră.” (S. Mehedinți, *Caiete*, vol. I, op. cit.)

Datorită efemerității Guvernului Marghiloman, niciuna din legile lui Mehedinți nu a fost aplicată, dar investiția de inteligență și timpul au dovedit valabilitatea argumentelor acestor legi.

Dacă Legea școlilor pregătitoare a fost cumva împlinită în perioada interbelică, dar mai ales după Al Doilea Război (gimnaziu, treapta I de liceu și chiar licee în mediu rural), propunerile făcute de ministrul Mehedinți nemaifiind actuale, în privința Legii pentru eforturile școlare, aceasta au fost aplicată în perioada interbelică sub numele de **Legea pentru comitetele școlare** (Dr. Constantin Angelescu – ministrul instrucțiunii), dar nu i s-a recunoscut paternitatea, fiind un exemplu clasic de furt intelectual. Ba putem afirma că și în momentul de față „**eforia școlară trăiește**” prin **comitetul de părinți**, ca formă alternativă de finanțare a școlii sau a unor activități extrașcolare. Iată o investiție de inteligență de peste un secol, valabilă și astăzi.

Pe lângă **dimensiunea pragmatică**, **Reforma** Simion Mehedinți are și o **dimensiune morală** (Gh. Geană): pledoaria permanentă și caldă pentru muncă și foloasele sale; contribuția muncii la formarea caracterului: „dacă suprema realitate a vieții unui popor este munca lui”, „suprema putere a unui popor este caracterul lui”, dovadă fiind puterea Germaniei de a se ridica prin muncă din cele două gropi în care a ajuns după cele două războaie și exemplele pot continua.

Cele două calități i-au asigurat și **succesul politic**, legile fiind votate aproape în unanimitate de un parlament democratic (liberali și conservatori), lucru rar întâlnit pe mapamond.

Credem că la aprobarea unanimă a celor două legi va fi contribuit și conduita morală a propunătorului celor două legi.

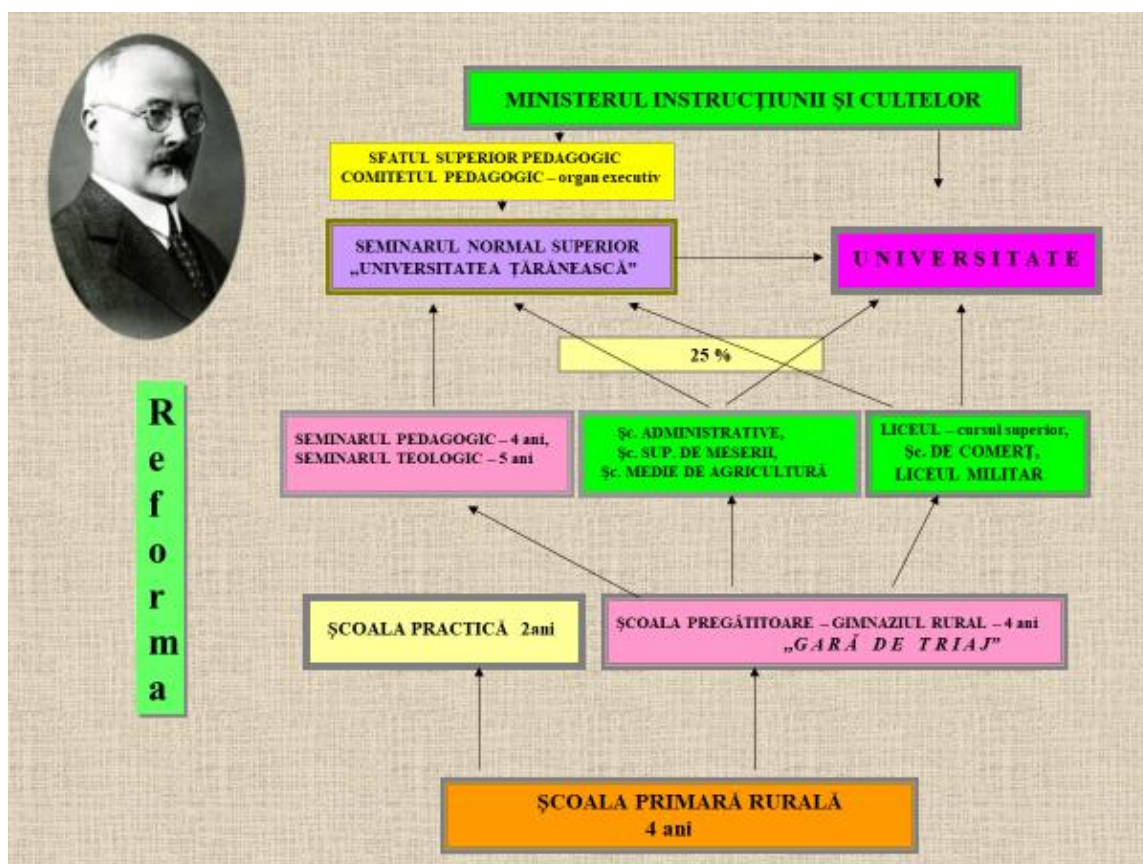
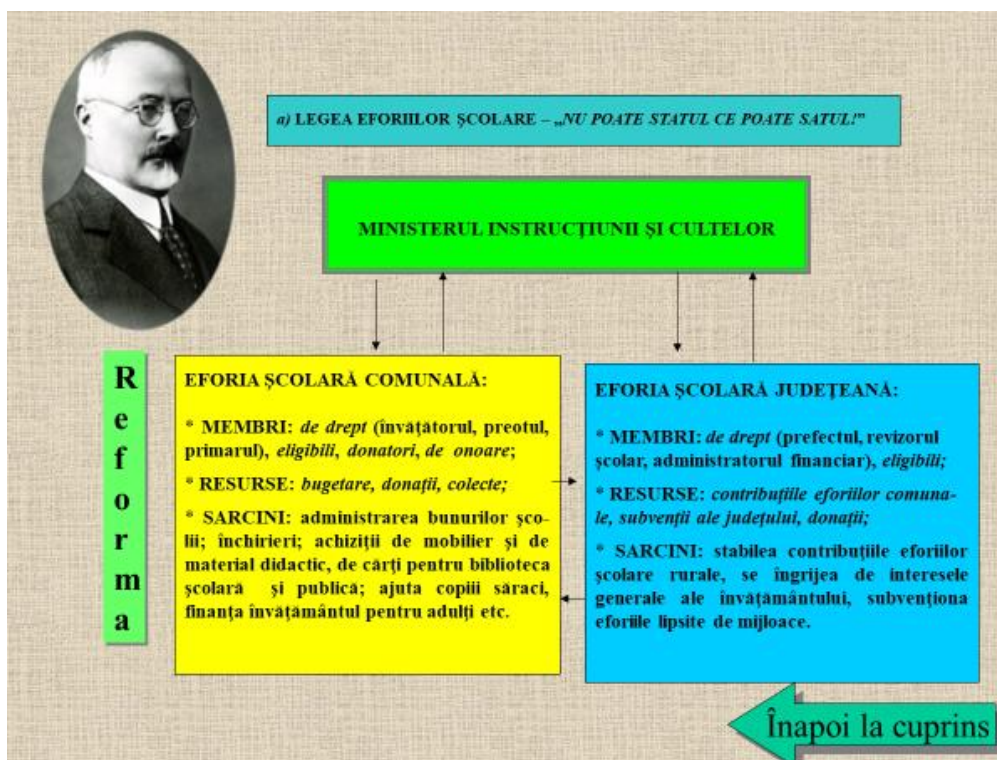
Despre starea și emoția lui Mehedinți, aflăm de la Vasile I. Țirioiu, vrâncean, magistrat și ofițer în rezervă, fost șef de cabinet al Ministrului Instrucțiunii și Cultelor: „**În ultima săptămână a lunii iunie, Mehedinți nu mai apărea pe la minister (...)** Știau toți din anturajul lui că el e cu totul absorbit de munca de definitivare a două proiecte de legi: Legea eforturilor școlare și Legea școlilor pregătitoare. (...) Începând de la întâi iulie, el își exprimă dorința să rămânem seara după masă, două-trei ore spre a ne expune textul proiectelor de legi. Din primul ceas, ministrul îmi dădu sarcina de secretar al acestor ședințe, cu sarcina de a lua note cât mai complete de expunerile fiecărui participant, pe care el le reflecta și le expunea apoi.

Aceste două legi erau în fond expresia întregii lui concepții pedagogice și sociologice, concepție expusă și cristalizată în publicațiile *Îndărăt spre școală*, *Către noua generație*, *Dumineca Poporului* etc. Ideea de bază, ideea centrală în toată această concepție a lui Mehedinți era aceea că viața omului trebuie să fie bazată pe **MUNCĂ** și că munca e principiul suprem al educației; că satul e mai valoros decât orașul, că tineretul satului oricât ar fi el de pătruns de cultură, trebuie să rămână sătean în conștiința sa. (...)

Când Mehedinți se urcă la tribună în ședința Camerei și începu expunerea sa de motive, Camera îl asculta la început într-o tăcere în care se vădea indiferența sau cel mult curiozitatea. Emoționat ca niciodată, cu glasul vibrant, el își expunea principiile legilor sale, le explica, le apăra cu o căldură și convingere sinceră, ca o pledoarie a conștiinței sale.

- Nu urmăresc votul dumneavoastră, nu urmăresc nicio aprobare de formă, ci țin ca inima și conștiința fiecărui deputat să se cuprindă de ideea acestei legiuri școlare (...) Legea aceasta mă urmărește de mulți ani și nu o consider o operă a mea personală, nici a unui partid sau a guvernului

din care fac parte. O consider o dovadă de ispășire a unei generații care se pocăiește și care se înfioară de toate greșelile trecutului și vrea să termine cu ele". (Vasile I. Țiroiu – *Amintiri, cum am colaborat cu profesorul Simion Mehedinți*, Ed. SAS, București, 1995, pp. 34-37)

Soveja - 14 dec. 2019

Costică NEAGU